

Umění současného světa: moderní umění v tématech

Přednášky navazují na Epochy IV, zaměřují se na jednotlivá témata, jejich genezi a kontext.

Úkoly:

1. četba a jedna vybraná esej z knihy Před obrazem:

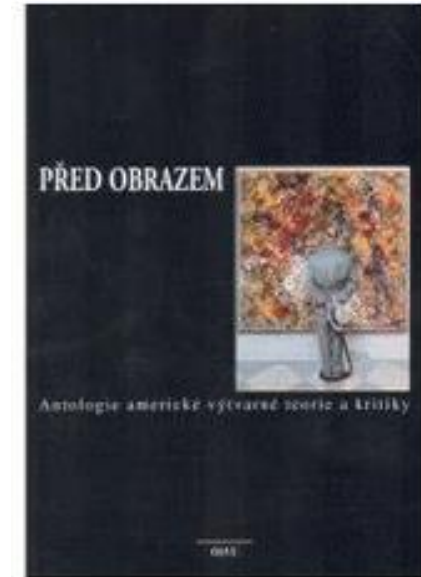
Clement Greenberg, Modernistická malba

Michael Fried, Umění a objektovost

Leo Steinberg, Jiná kritéria

odevzdání do konce semestru, rozsah do 5 NS, detailní instrukce ještě rozešlu

2. Ústní prezentace jednoho díla, menšího okruhu děl podle témat, která budeme probírat, s promítáním, cca do 20 minut (odpovídá cca 7 stranám textu + seznam literatury). Prezentace budou ve zk .období (3 termíny).

Téma 1: Zobrazivé a abstraktní

Téma 2: Návraty k minulému umění, interpretace, citace a apropriace

Téma 3. Prostor a plocha; jak ztvárnit prostor v obraze

Téma 4: Čas, pohyb, akce

Téma 5: Vysoké a nízké, umění a populární kultura

Téma 6: Koláž a fragment, montáž, asambláž

Téma 7: Intermedialita, střety a mísení druhů umění

Téma 8: Možnosti využití fotografie

Téma 9: Umění, veřejný prostor a sociální role umění

Téma 1: Zobrazivé a abstraktní/ bezpředmětné

- Otázka, jak chápat pojem abstrakce ve výtvarném umění
- Tradičně bráno jako protiklady, ale tyto dva způsoby mohou vedle sebe koexistovat jako dva jazyky, které se navzájem nevylučují, prolínat se, překrývat se, vytvářet zvláštní napětí
- Najdeme od prvního desetiletí 20.stol. dodnes

František Kupka, Paní Kupková mezi vertikálami, 1910-11
Pablo Picasso, Portrét D. H. Kahnweilera, 1911

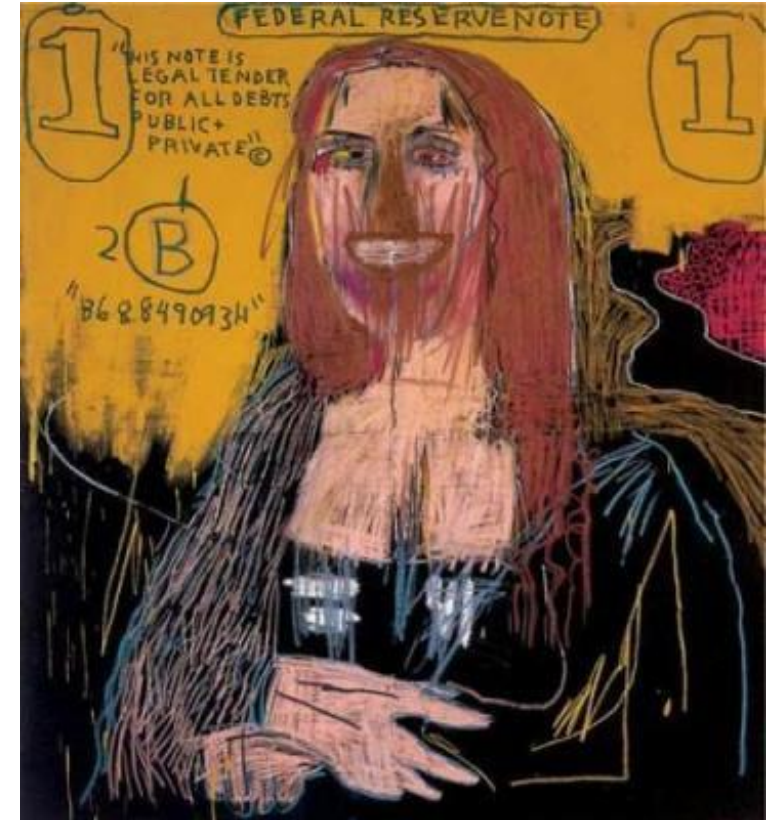
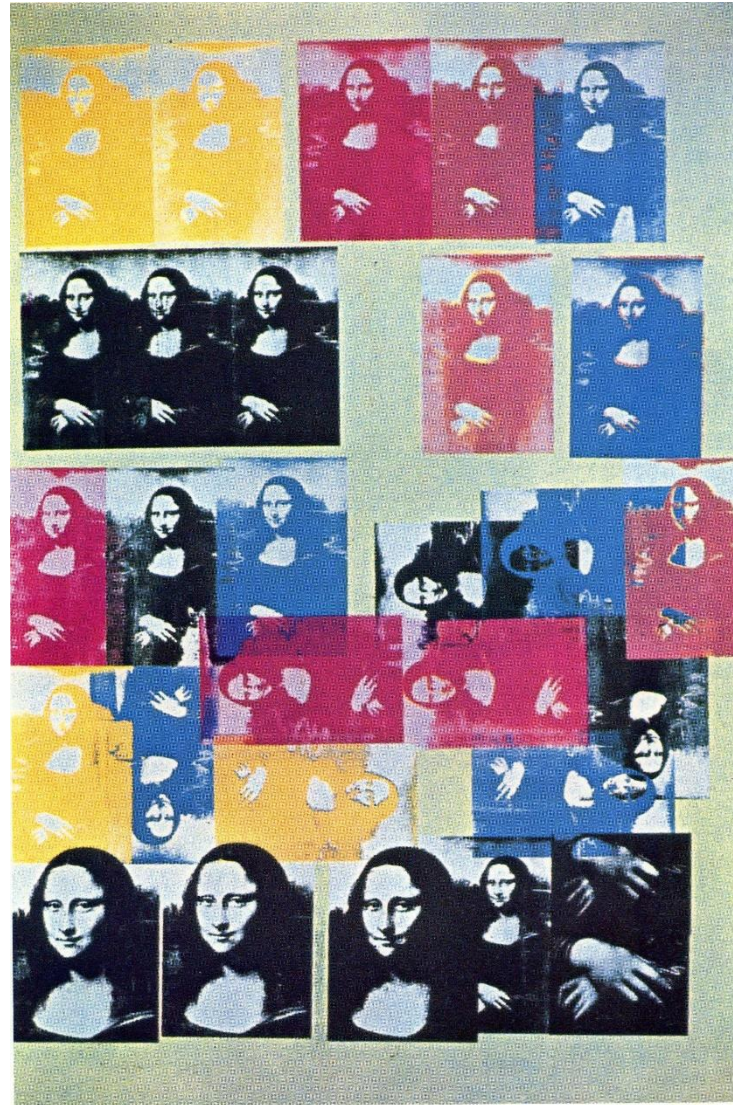
Kazimir Malevič, Dáma u reklamního sloupu, 1914

Robert Rauschenberg, Rebus, 1955
Asger Jorn, Paříž v noci, 1959

Téma 2: návraty k minulému umění, citace a apropriace

- Návraty k minulému umění se objevují nejen jako kopie a variace, ale hlavně jako nové interpretace tradičních témat (viz např. Manetova Olympie, Baconův Velázquez aj.), někdy i jako karikatury
- V moderním umění byla preferována originalita, novost, ale vazby na minulou tvorbu se nepřerušily, vedle inovací se rozšířily i parafráze stávajících děl, citace, apropriace
- Některá díla mají takových interpretací víc, je třeba hledat důvody a významy
- Někdy u apropriací bývá i problém s autorskými právy, i na to se můžete zaměřit

Marcel Duchamp, LH00Q, 1919

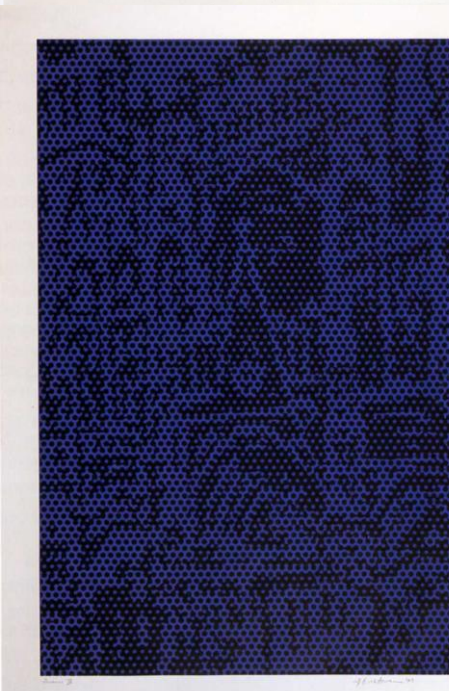
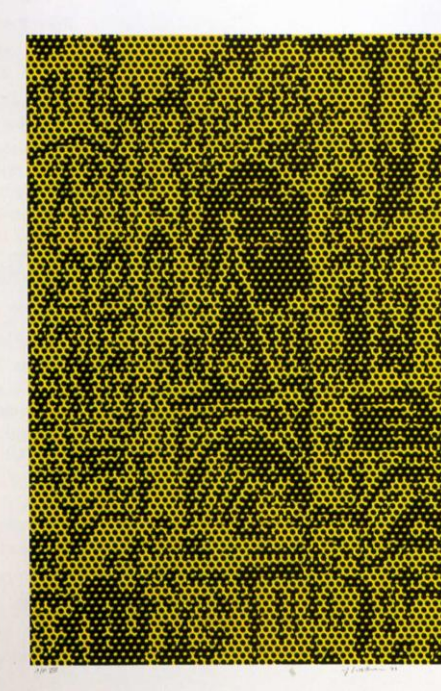
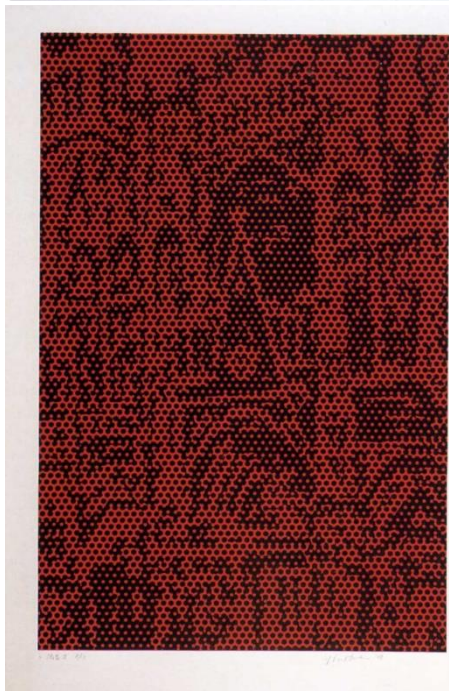
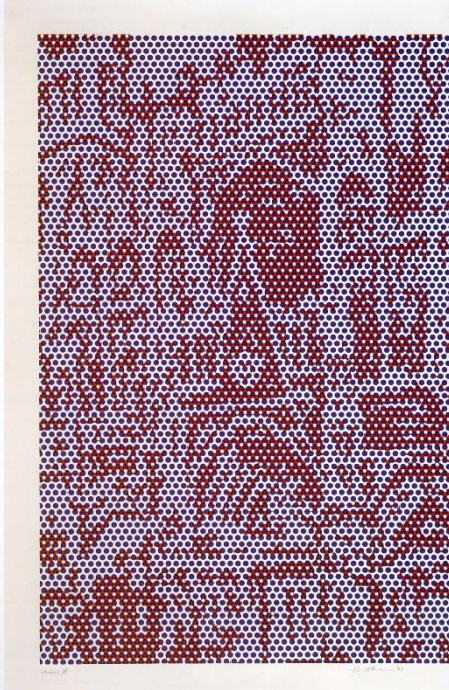
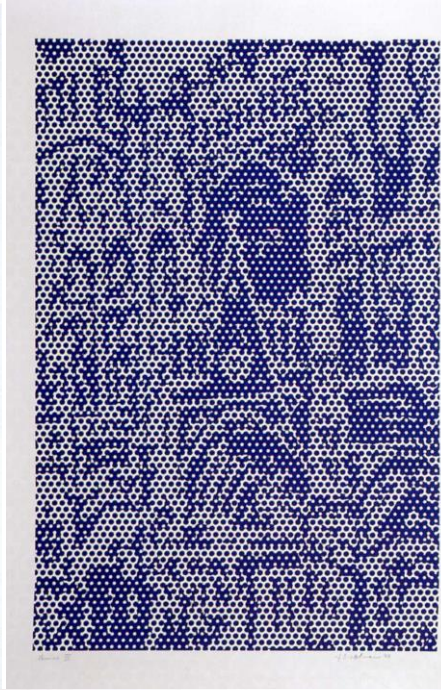
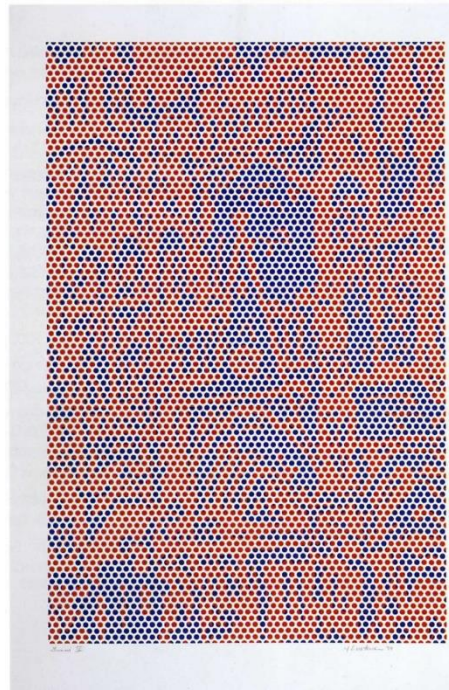
Andy Warhol, Mona Lisa, 1963

Jean-Michel Basquiat, Mona Lisa, 1983

Z Picassovy série děl podle Velásquezova obrazu Las Meninas, 50.léta

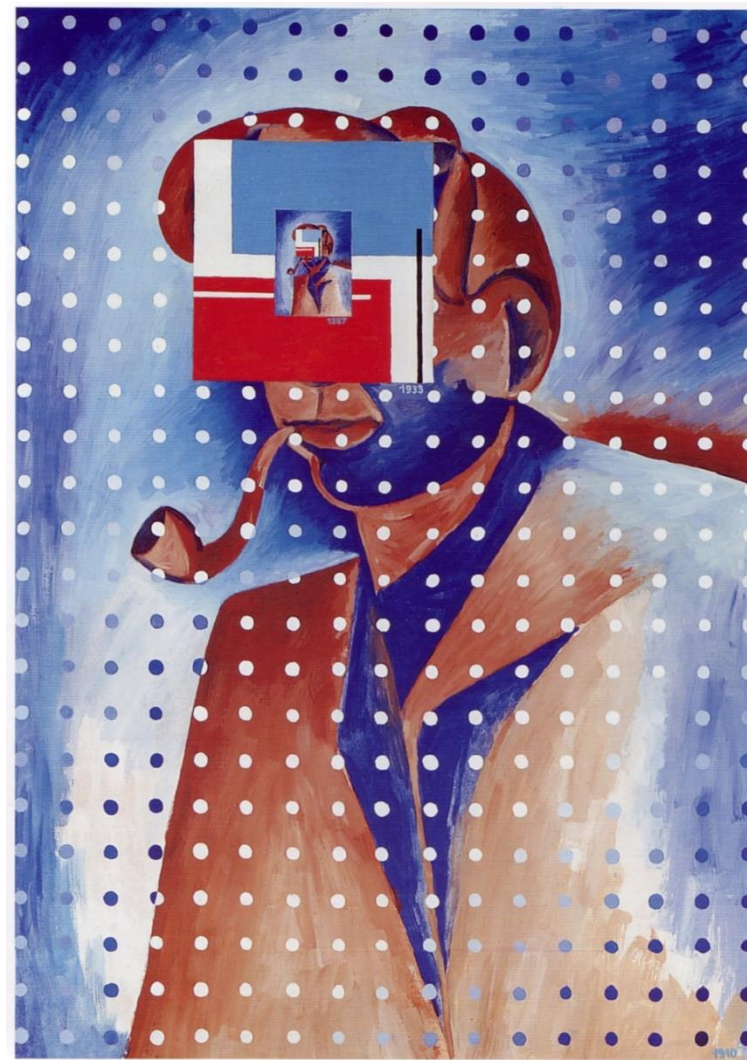

Roy Lichtenstein,
tzv. průmyslový
impresionismus:
Katedrály, 1968-9,
litografie 123x83cm

Russel Connor, Znalci a „ta věc“, 1992
Rembrandt, Anatomie dr. Tulpa, 1632
Andy Warhol, Brillo Box, 1964

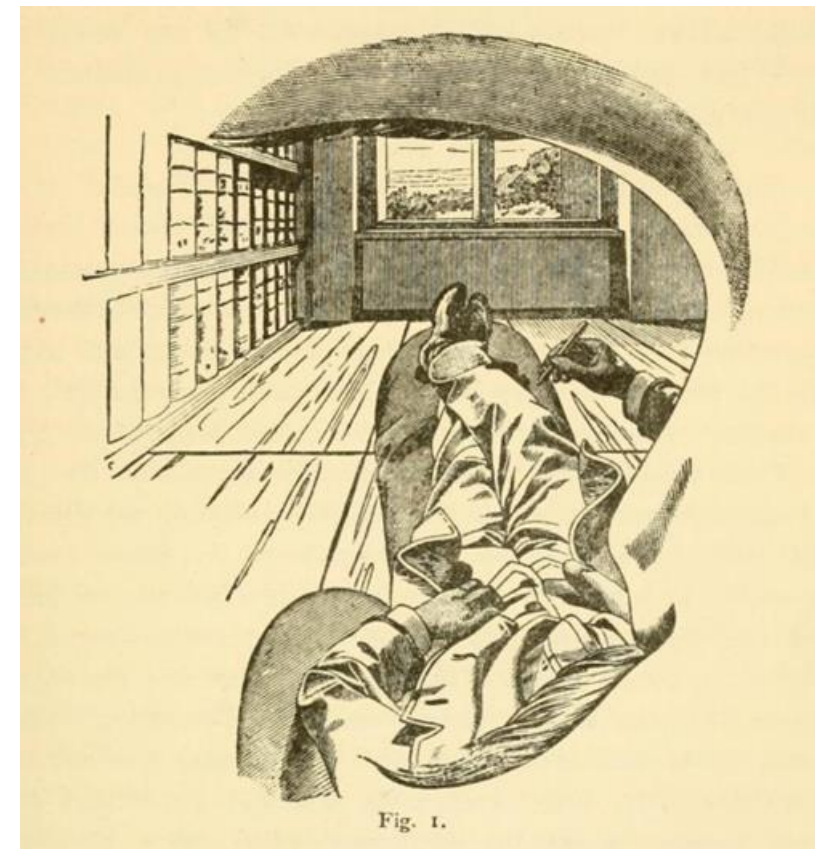
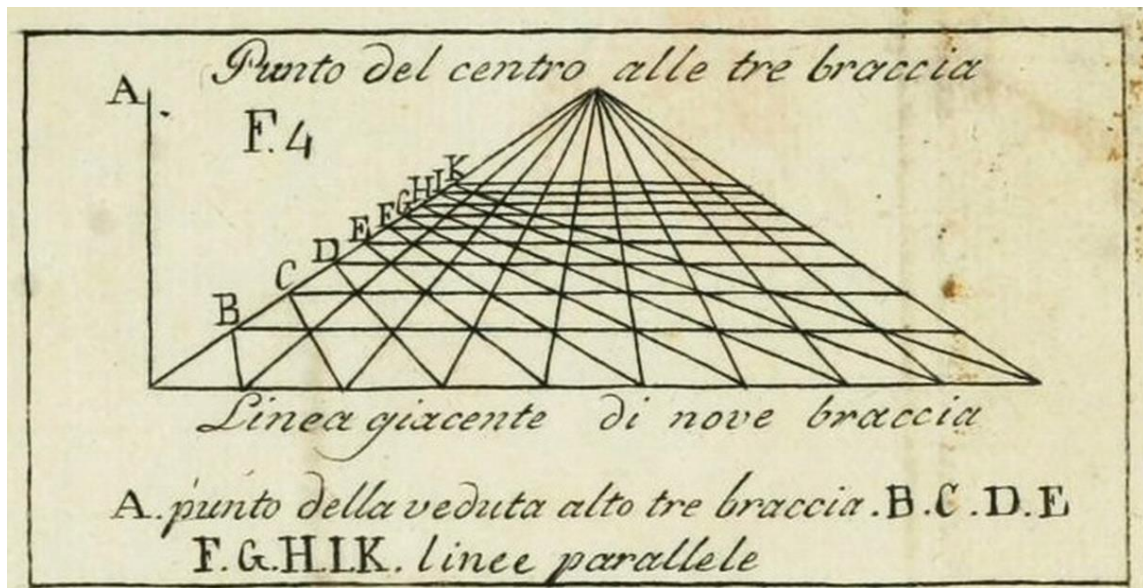

Jiří Kovanda, Hádanka, 1987
Pokrok, 1987

Téma 3. Prostor a plocha; jak ztvárnit prostor v obraze

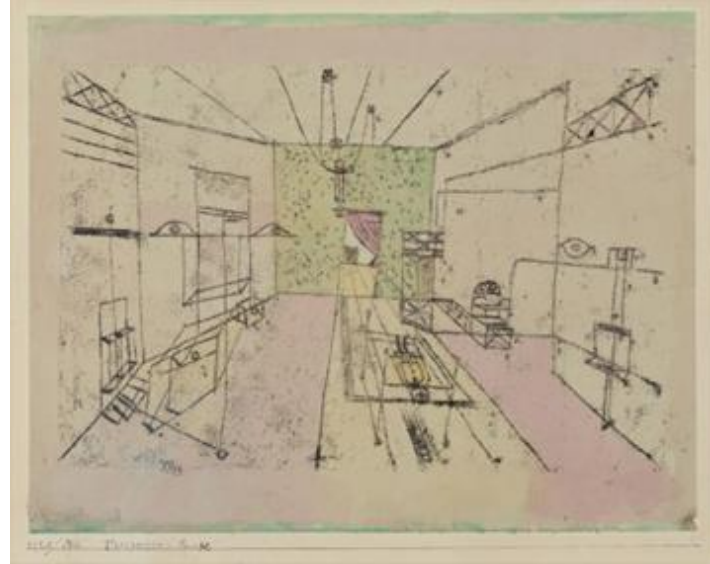
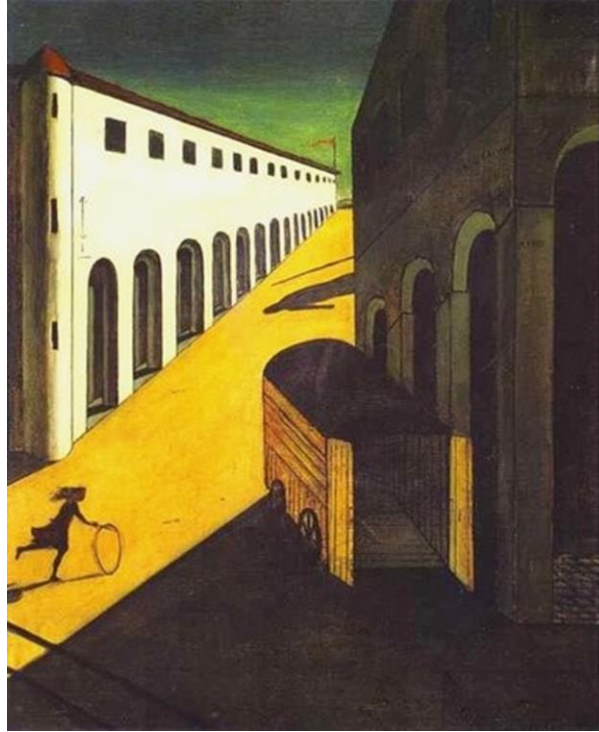
- Perspektiva jako způsob ztvárnění prostoru na ploše, jak a co vidíme, subjektivní vidění proti staticčnosti
- Obraz jako plošné vizuální pole a skladba fragmentů
- Manipulace s perspektivou, ireálné prostory a zrakové iluze, obrácená perspektiva
- Prostor obrazu, prostor před a za obrazem

Leon Battista Alberti, Della pittura, 1435, latinsky De pictura, 1439-41
Ernst Mach, Analýza vnímání, 1886

Paul Cézanne, Zátiší s třešněmi a broskvemi, 1885-87
Georges Braque, Svícen a karty na stole, 1910

Giorgio de Chirico, Tajemství a melancholie jedné ulice, 1914

Paul Klee, Přízrak perspektiva, 1920

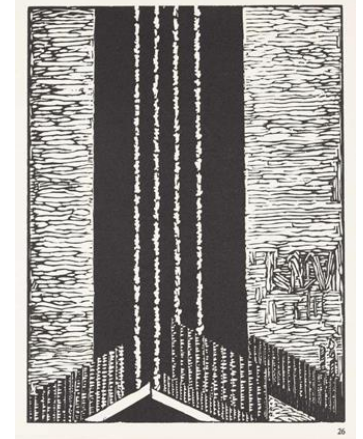
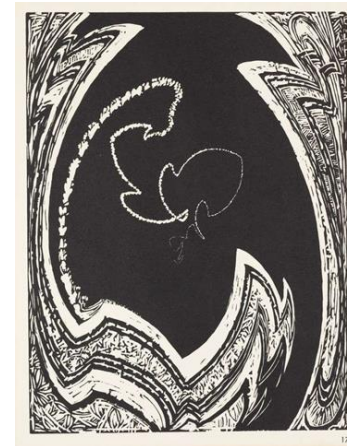
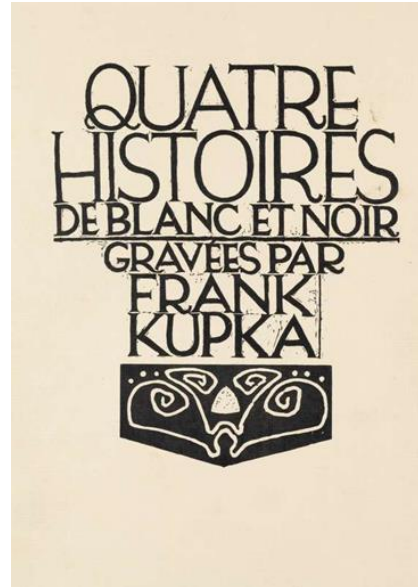
Balthus, Obchodní pasáž Saint André, 1954

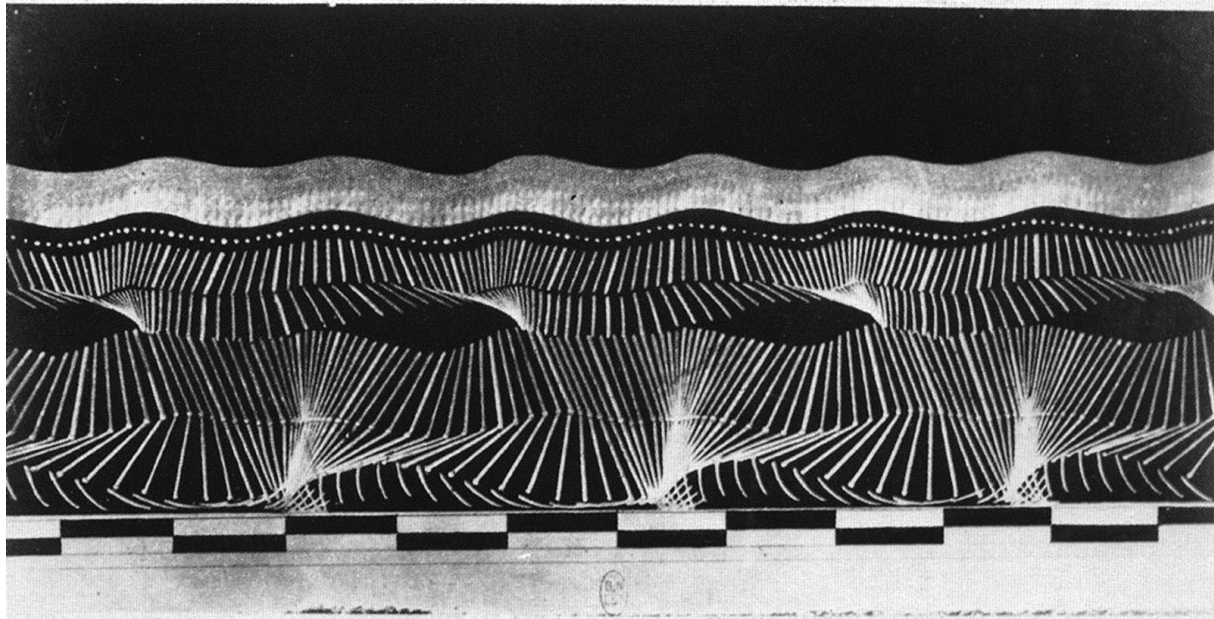
Magdalena Jetelová, Translokace, Kunstverein
Hannover, 1994

Téma 4: Čas, pohyb, akce

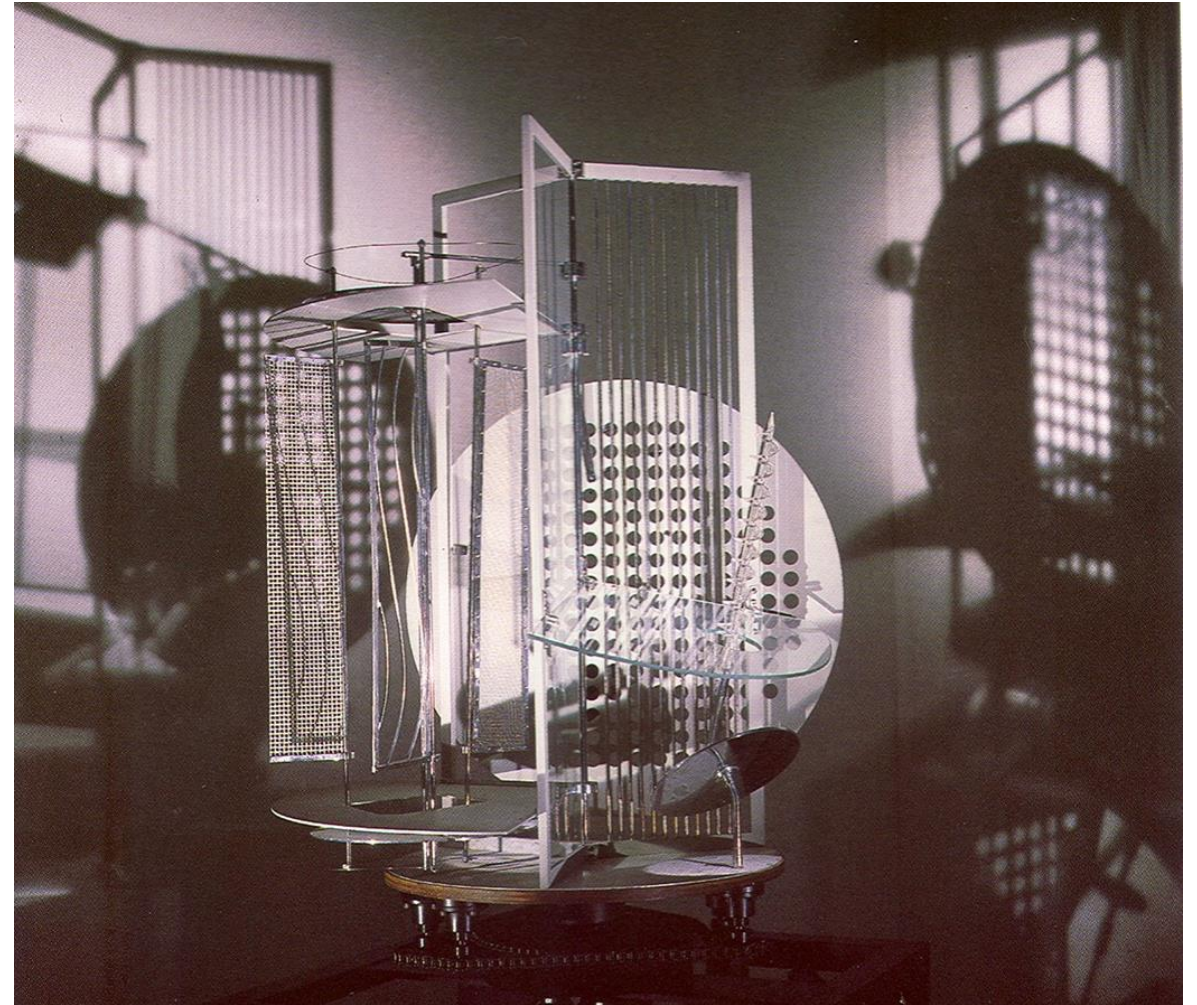
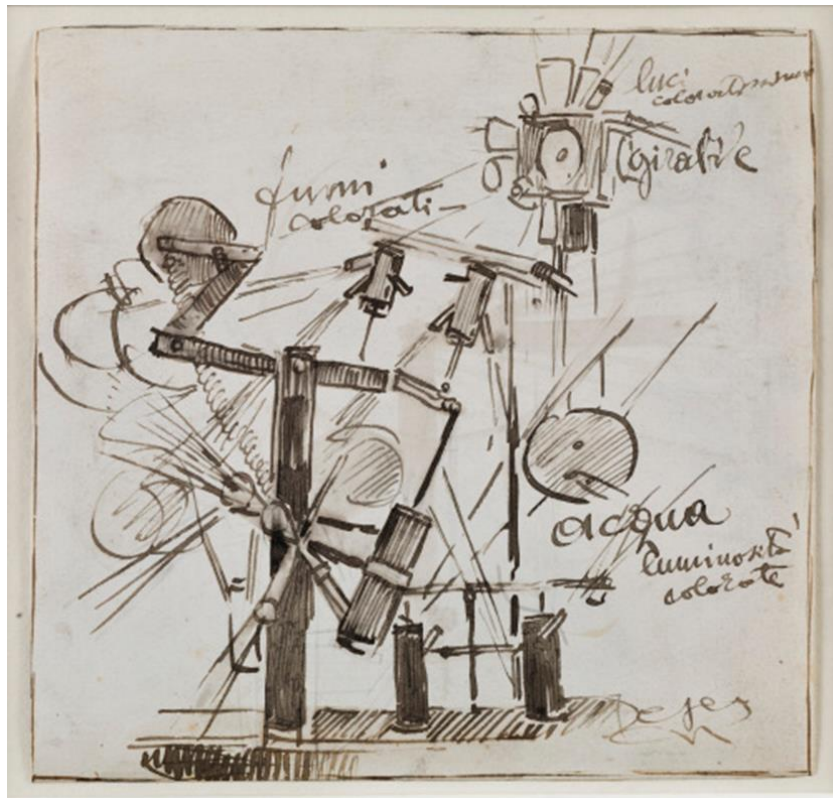
- Umění prostorová a časová podle Lessinga, obrazové příběhy, které čteme
- Jak probíhá pohyb? Chronofotografie a záznamy pohybu
- Reálný pohyb: jak rozpohybovat sochu, objekt
- Argument teatrality (M.Fried)
- Umělec jako organizátor, zapojení diváka, akce, performance, happening

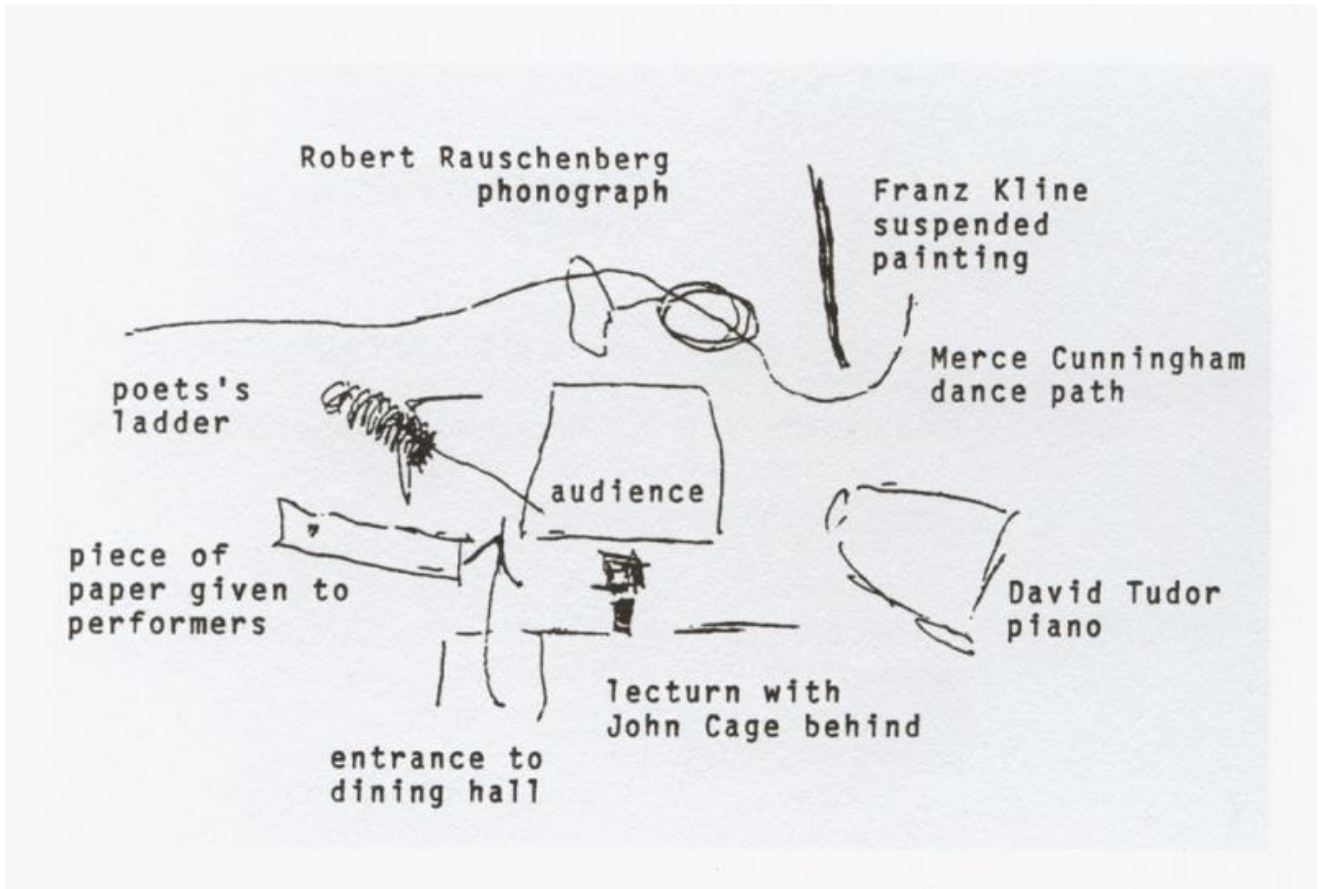
Josef Váchal, Přepěkné čtenj o gasnowidném Wawřincowi, 1910
František Kupka, Čtyři příběhy černé a bílé, 1926

Étienne Jules Marey, Chronofotografie chůze, 1883
Giacomo Balla, Let vlaštovek, 1913, ol.pl. 97x120cm

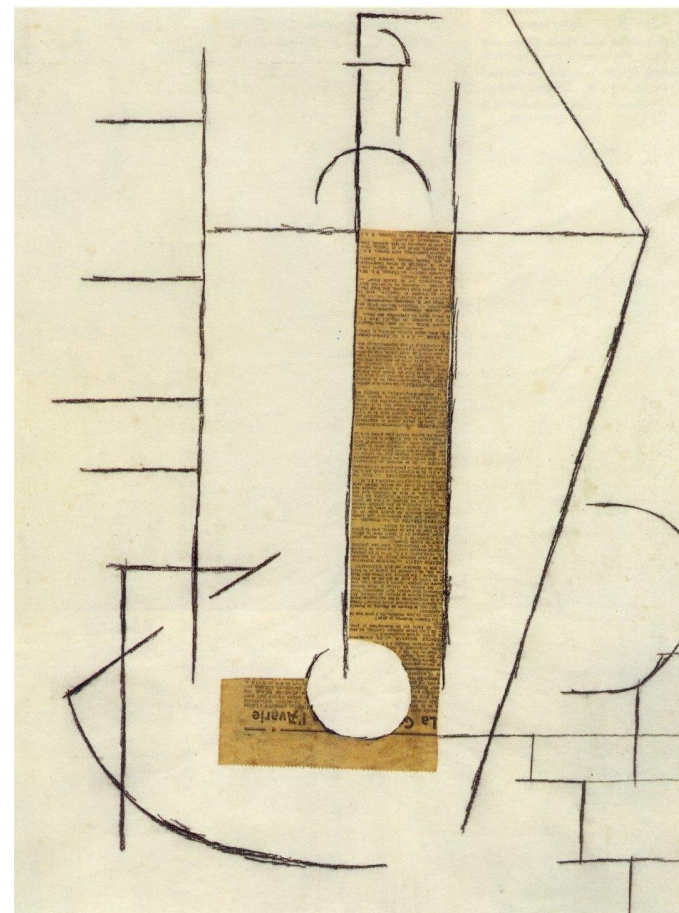
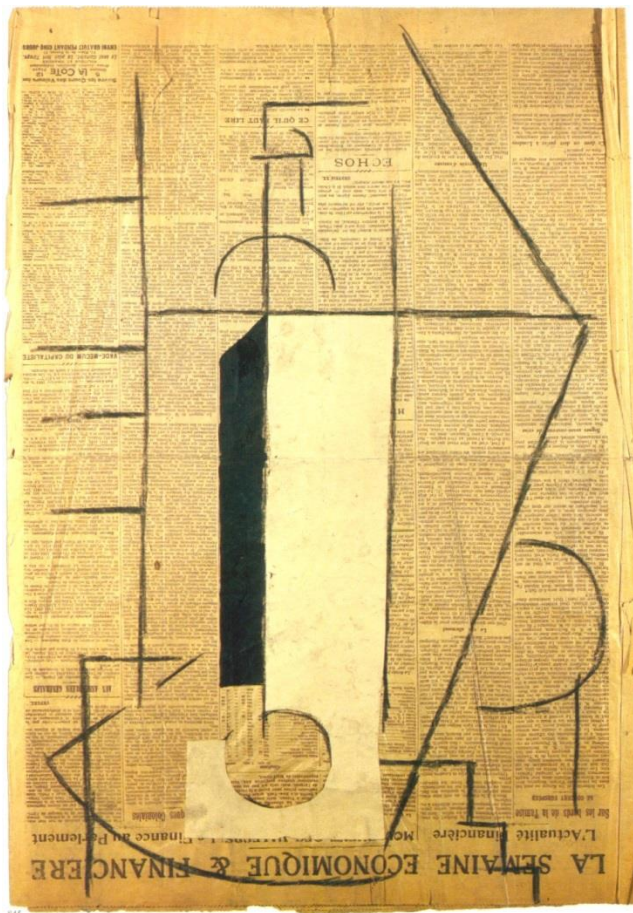
Fortunato Depero, *Plastický komplex*, 1915, pohyb, zvuky, světla, barevné kouře, postřikovače
László Moholy Nagy, *Světelně kinetický modulátor*, 1930

John Cage, Theater Piece No 1, 1952
Šmidrové: Šmidří dechovka, 1960

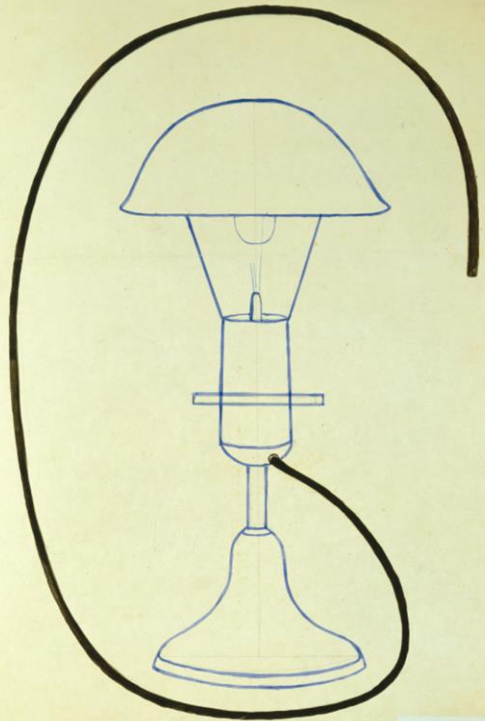
Téma 5: Vysoké a nízké

- Průnik populární a masové kultury do umění; z pohledu modernismu jako cosi nepřipustného, antimodernistické tendence naopak tímto směrem uměleckou tvorbu obohacují, Zájem o reklamu, výkladní skříně, populární časopisy, brakovou literaturu aj.
- Důležitá byla srozumitelnost, snadnější komunikace pomocí obrazů, na které byl divák zvyklý
- Pochopitelně použití banálních témat neznamena, že je takové a výsledné dílo, to naopak může v sobě skrývat více významových vrstev
- Je možné se věnovat i čistě inspiračním zdrojům

Masová kultura: noviny a časopisy
Pablo Picasso

VOILÀ HAVILAND

LA POÉSIE EST COMME LUI

F. Picabia
1915
New York

Wallace Portable Electric Lamp
—
HANGS
CLAMPS
STICKS
STANDS
ANY
PLACE
ANY
ANGLE
Model C \$2²⁵
Ask your dealer or write us for
10-DAY FREE TRIAL OFFER
AGENTS with selling experience, write
us for attractive proposition.

LABOR
CYCLES MOTOS
LABOR, 4th B° BOURDON-NEUILLY/SEINE - U.S. A COURBEVOIX

TEINTURE POUR CHEVEUX
L'ORÉAL
57, RUE J.J. ROUSSEAU
PARIS
EN VENTE DANS TOUTES LES MAGASINS
DE COIFFURE ET DE
PARFUMS

LUCKY STRIKE
CIGARETTES
"It's toasted"
No Throat Irritation - No Cough.

Francis Picabia, La poésie est comme lui. Voilà Haviland, 1915
reklama na stolní elektrickou lampu, 1915
reklamy 20. let

Reklamy, 50. léta
Eduardo Paolozzi, Byla jsem hračkou bohatého muže, 1947

Andy Warhol, výkladní skříň, Bonwit Teller,
New York 1961

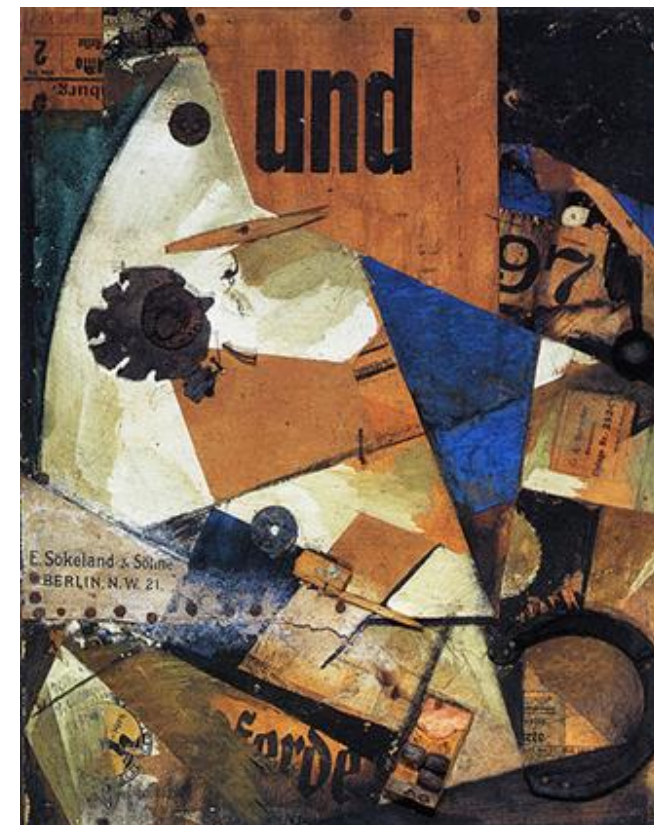
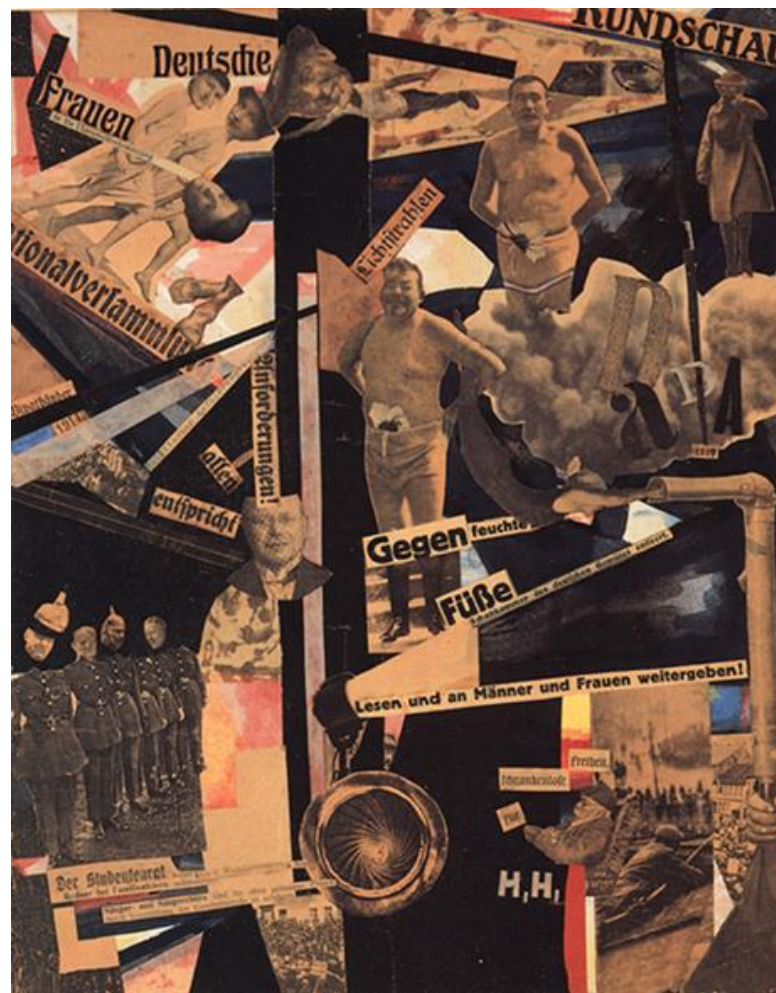
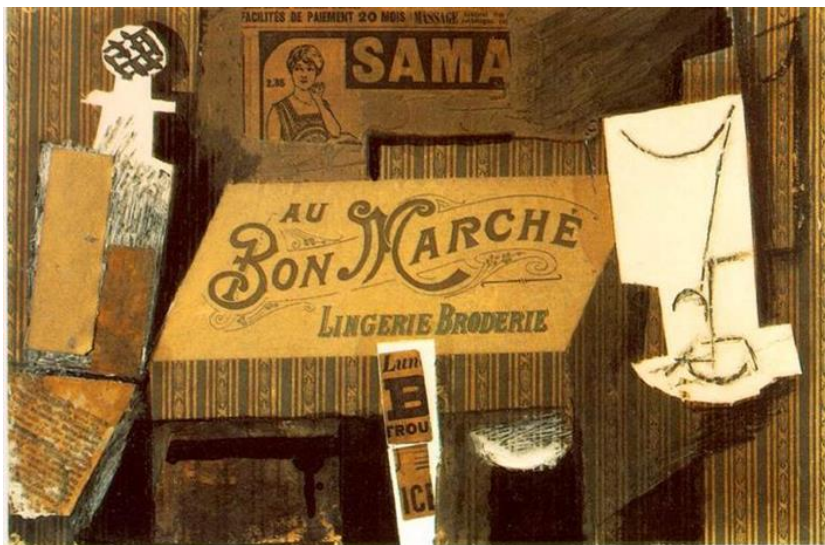

Téma 6: Koláž a fragment, montáž, asambláž

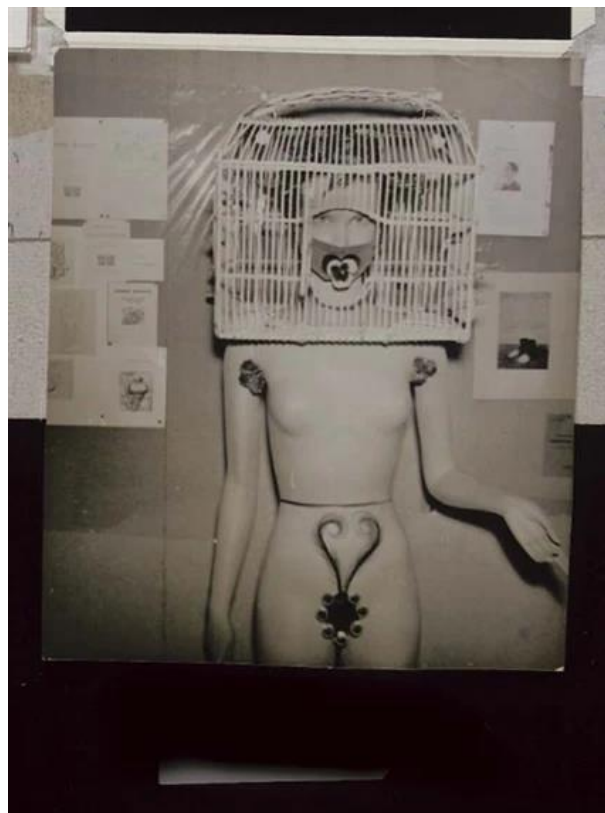
- Odkud se vzala, příklady
- Fragmentární vidění a decentralizovaná kompozice obrazu
- Kombinace fragmentů: koláž, fotomontáž, asambláž
- Fragmentárnost, zlomkovitost, vršení, překrývání dílčích motivů v druhé polovině 20.st. a proměny významů, „ad hocismus“ a improvizace

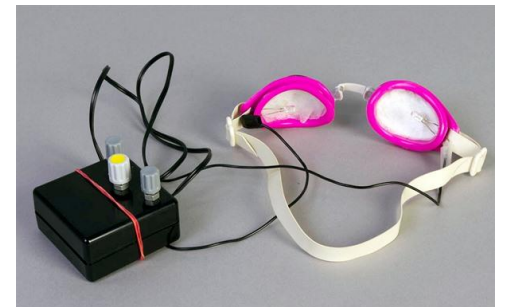
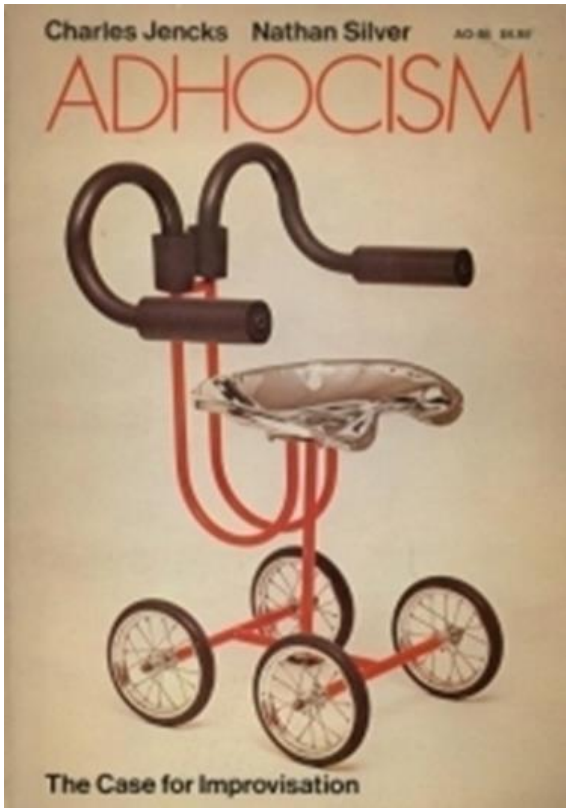
Předstupně koláže: památníky, alba, deníky (19.st.), výstřižky (50.léta)

- Pablo Picasso, Au bon marché, 1913, koláž, ol.llep. 23,5x31cm
Hannah Höch Dada Panorama, 1919, fotom.kol. 43,7x34,6cm
Kurt Schwitters, Und, 1919, materiálová koláž, 35,5x28 cm

Mezinárodní surrealistická výstava v Paříži, 1938

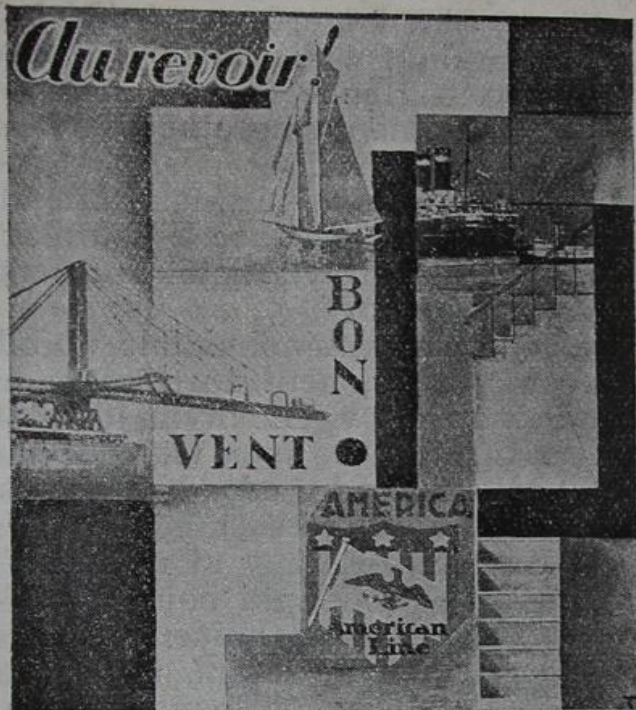

Charles Jencks, Adhocism

Muzeum kutilství v Polné na Jihlavsku : mezi exponáty např.
sekačka vyrobená z poloviny vysavače a tenisové struny,
legendární dvojče sestavené z walkmana a překližky, nebo
televizní ovladač vytvořený pomocí WC splachovadel

Téma 7: Intermedialita

- Čistota uměleckých druhů a žánrů, jak prosazoval Clement Greenberg, se ukázala jako iluze, vzájemná komunikace a sblížování se právě ve druhé polovině 20.století nebývale rozšířily, ale už Karel Teige např. prosazoval fúzi malířství a poezie
- Termín M. Frieda „teatralita“ se z hanlivého označení stal žádaným aspektem umění
- Mísení uměleckých druhů: výtvarné umění a divadlo, happening, performance, výtvarné umění a hudba, zvukové prvky v instalacích, výtvarné umění a poezie, vizuální poezie, „rozšířené pole sochařství“...

KAREL
TEIGE:
Odjezd na
Kytheru

*L'embarque-
ment pour
Cythère*

1924

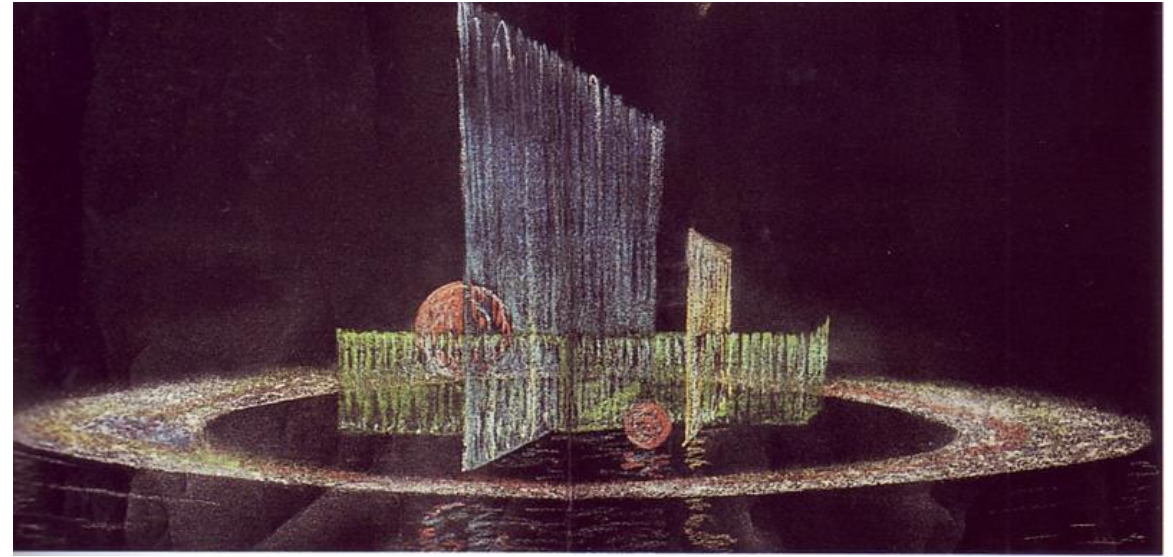
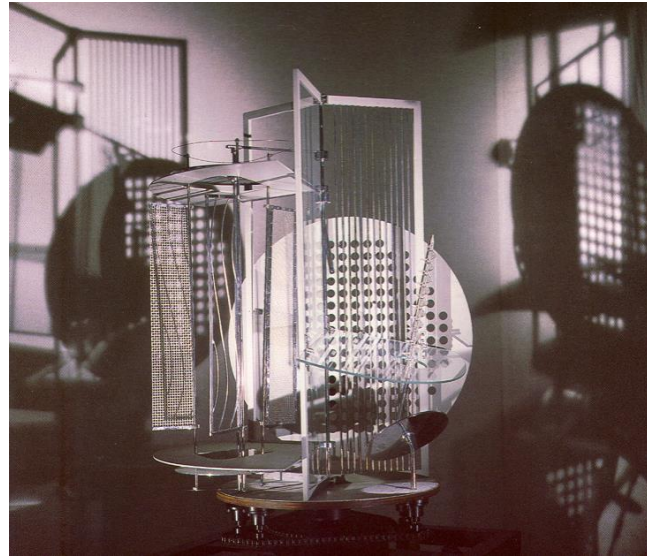
*Moment
lyrického
filmu*

Postup:

- I. Abstraktní geometrická kompozice v pohybu.
- II. Tato kompozice se stále více zaostřuje: je vidět přístav, parníky, jeřáb, plakát.
- III. Současně: jeřáb otočí se do polohy, vyžadované kompozicí (horizontálně) a vpravo nahoře přejede motorový člun přístavem zanechávaje za sebou (komposičně důležitou) bílou brázdou vln.
- IV. Plachetní loď se rozjíždí, otáčí se, naklání se na bok, mizí do dálky, stále menší a menší. Na schodišti na pravo je vidět ruku s mávajícím bílým šátkem.
- V. Plachetní loď mizí v dálce; vyskočí světelný nápis:
Au revoir! Bon vent! — — — —

Karel Teige, odjezd na
Kytheru, publikováno v: Karel
Teige, Film, 1925

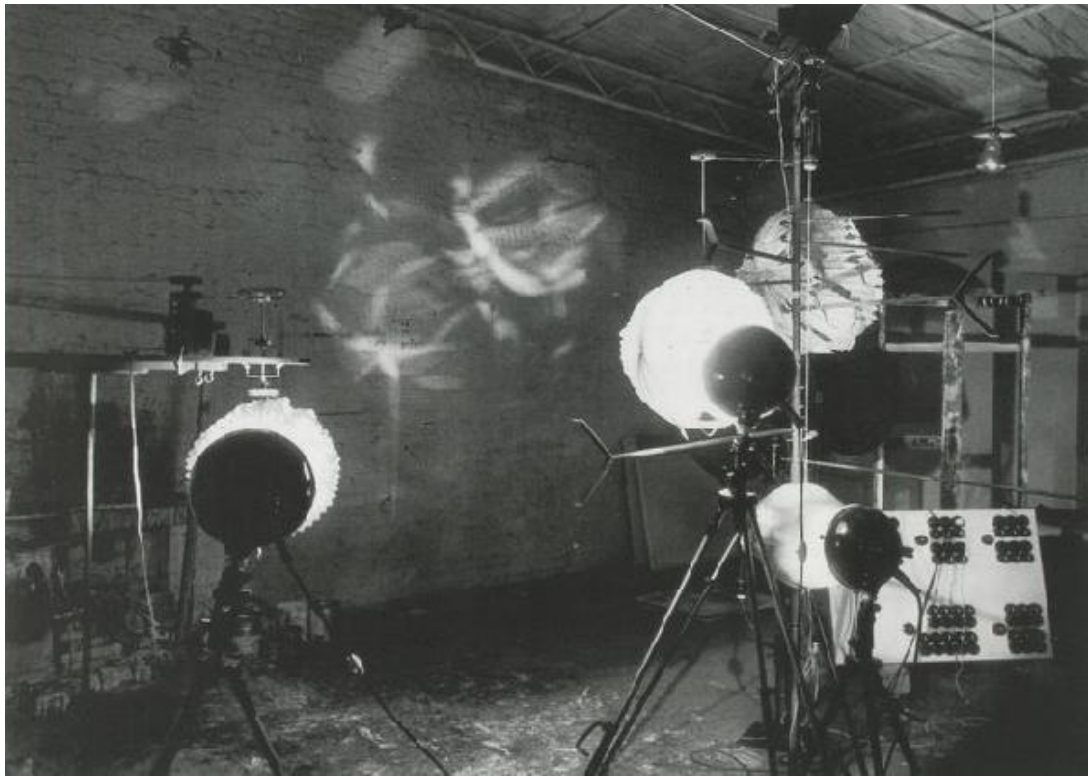
Giacomo Balla, Návrh scény ke Straviského Ohňostroji, 1917

László Moholy-Nagy, Modulátor světla a prostoru, 1922-30

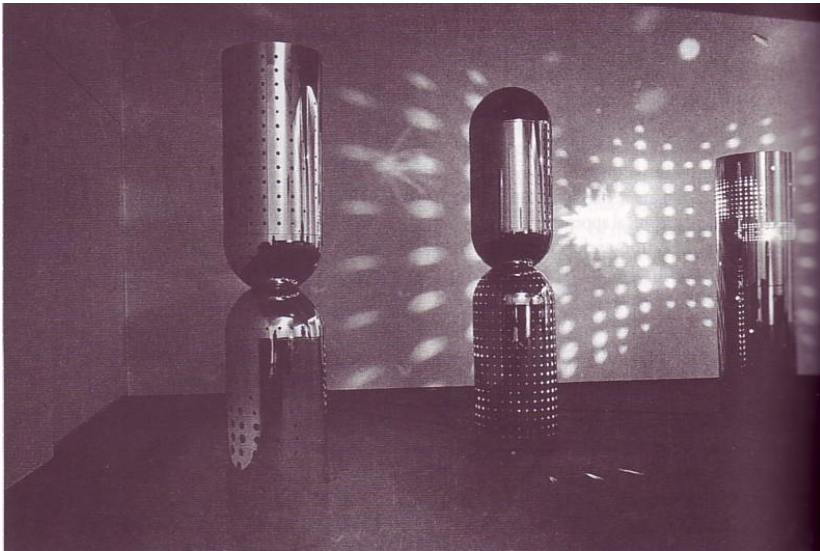
Zdeněk Pešánek Návrh na světelně kinetickou fontánu pro jez u ostrova
Štvanice v Praze, 1928

Lucio Fontana, Ambiente spaziale, návrh, 1949
Světelná plastika na IX. Milánském Trienále, 1951

Otto Piene,
Archaický
světelný balet,
1958

Světelný balet,
1962

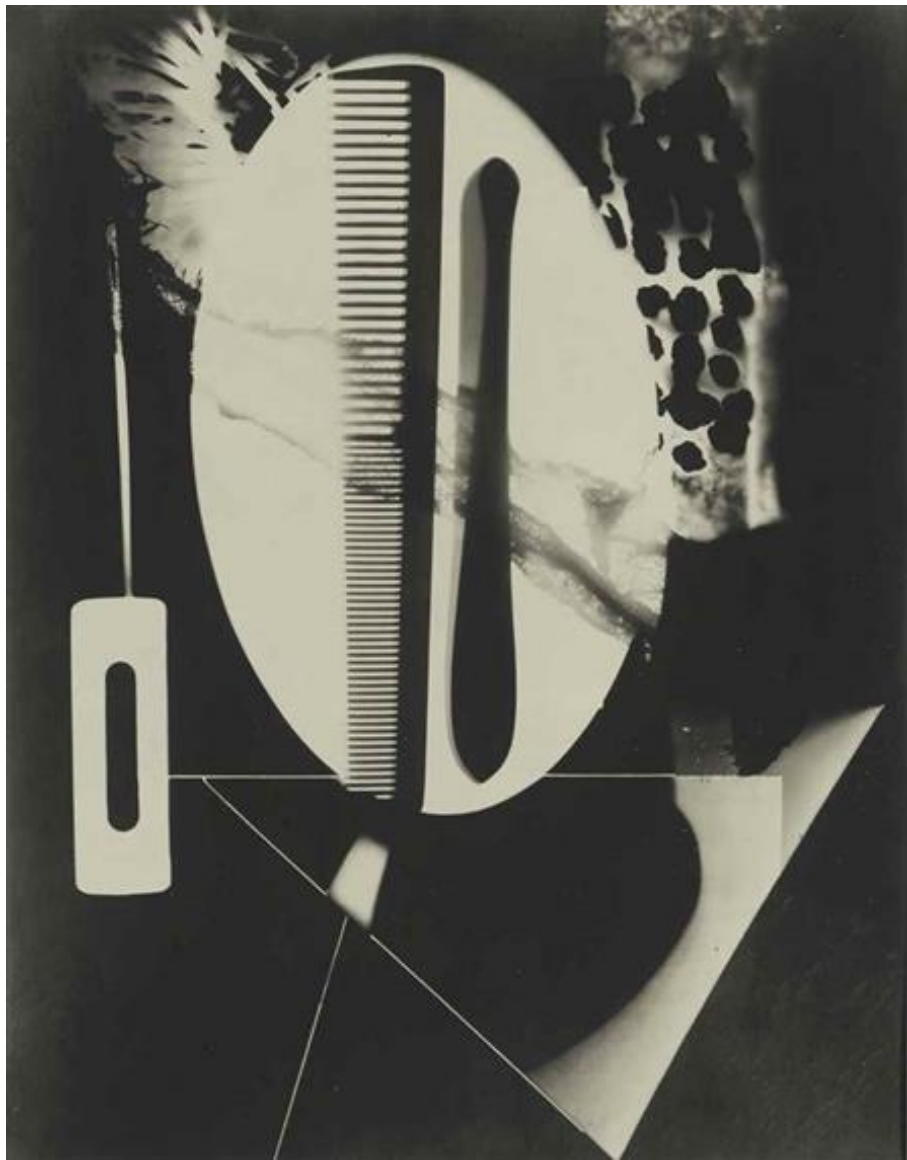
Wolf Vostell, Beatles, 1961
Cycle Black Room, 1958, 1963
Elektronická dekoláž:Happening Room, 1968

Téma 8: Možnosti využití fotografie

- Fotografie schopná zaznamenat to, co nevidíme: chronofotografie, pohyb, čas a posun
- Experimenty ve fotografii, fotomontáže, manipulované fotografie, fotogramy
- Využití amatérských fotografií jako zdroj nové vizuality
- Postmoderní fotografie a otázka zaměření pohledu

Marcel Duchamp, Akt sestupující se schodů 2, 1912,
ol.pl.146x89cm
František Kupka, Čas plyne 1, 1920-21,ol.pl. 107x107

Man Ray, Rayograf, ze souboru Les champs délicieux, 1922

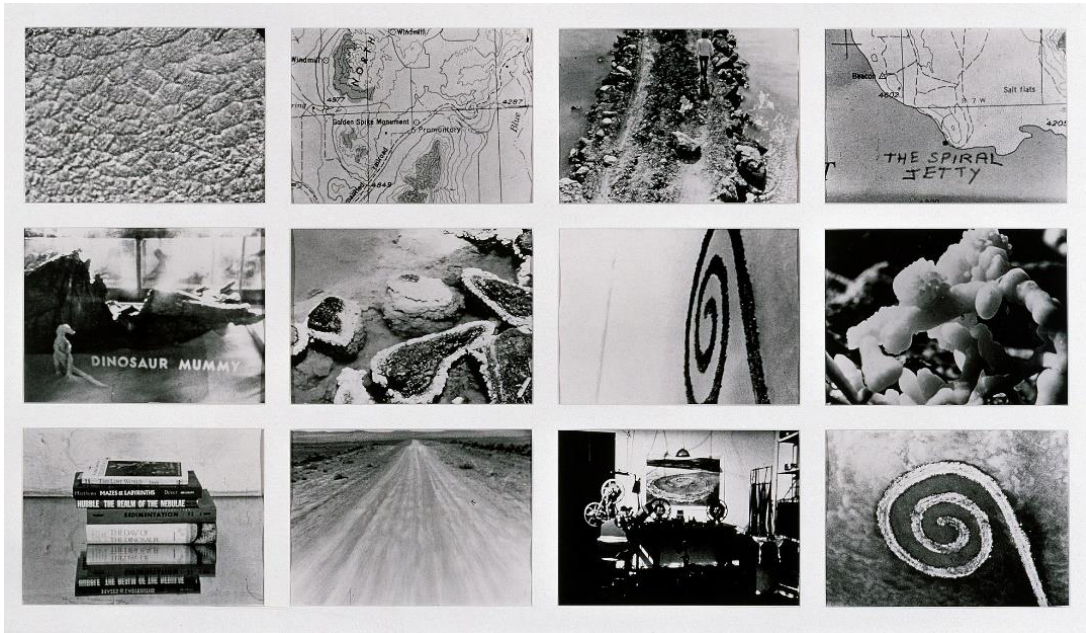
Gerhard Richter, album amatérských fotografií
Party, 1962, komb.tech. 150 x 182cm

Louise Lawler, Pollock a polévková mísa, 1984, 71x99cm
Zátiší(Ubrousky) 2003, 50x36cm

Téma 5: Veřejný prostor a sociální role umění

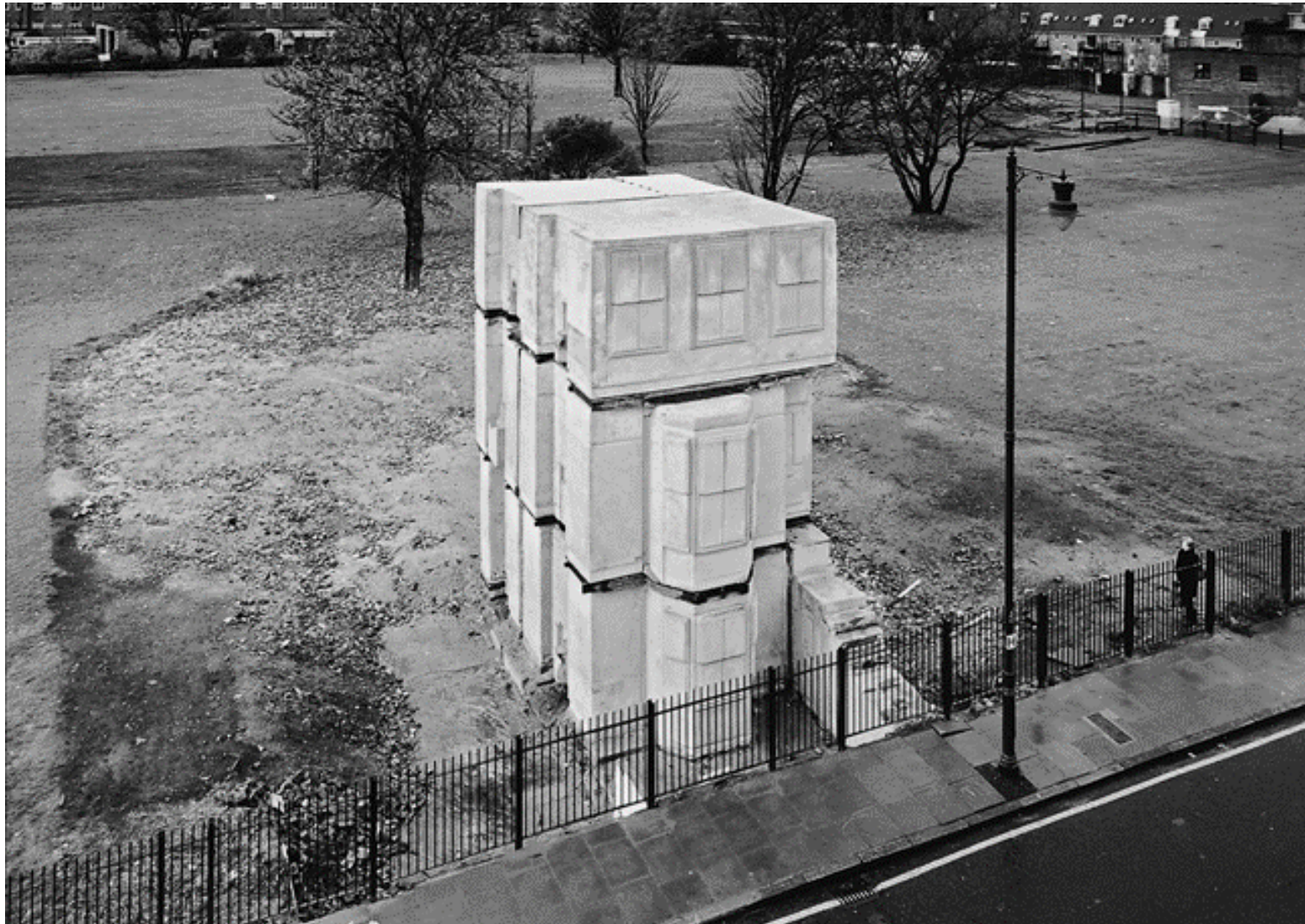
- Jedním z impulsů byla krize galerijního a muzejního provozu, komerce a manipulace s hodnotami uměleckých děl. Umění opouští (na čas) galerie, přesouvá se do přírody a veřejného prostoru
- Vyrůstají požadavky na větší zapojení umění do života, i když je stále v patrnosti neblahá politizace umění v totalitách
- Rostoucí sociální rozměr tvorby, důraz na komunikaci, nikoliv na hotové dílo

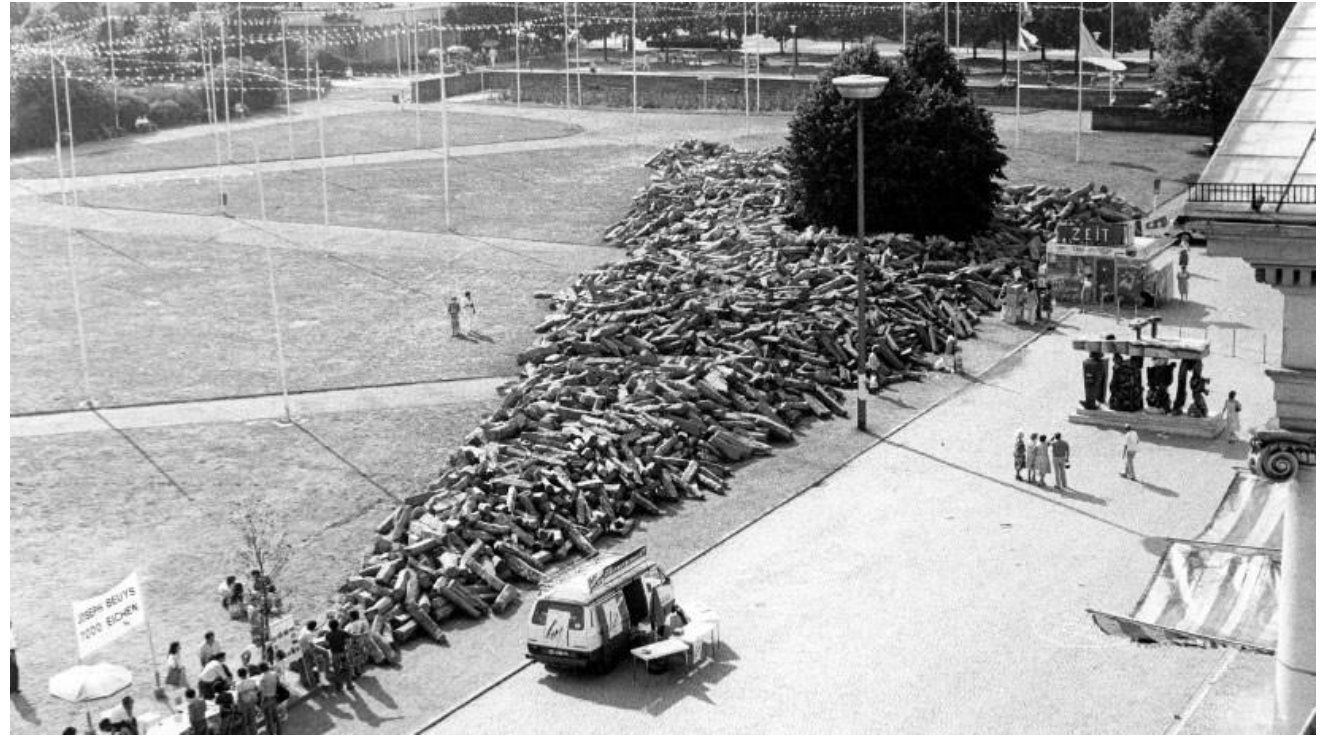
Robert Smithson, Spiral Jetty, film,
1970

Christo a Jean Claude, Zed' z barelů, Železná opona, 1962
Zabalený Reichstag v Berlíně, 1971-95

Rachel Whiteread, *Dum*, 1993

Joseph Beuys, 7000 dubů, Documenta 7, Kassel 1982

Rirkrit Tiravanija, Bez názvu (Zadarmo), 1992

Artvall: Guma Guar, Všichni jsme v národním týmu, 2008 (Tomáš Pitr, Viktor Kožený, Radovan Krejčíř)

Kateřina Ťed, Furt dokola, Brno Leň 2008